

UMUMTA'LIM MAKTABLARNING 1-4-SINF O'QUVCHILARIGA MILLIY VA HARAKATLI O'YINLARNI O'RGATISH

Mualliflar: Abdullayeva Umida, To'raqulova Ruxshona

Ilmiy rahbar: G'aniyev Suxrob Abduvali o'g'li,

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti, Jismoniy tarbiya va sport kafedrası
o'qituvchisi, suxrobganiyev5@gmail.com

Kirish

Milliy va harakatli o'yinlar o'zbek xalqining boy madaniy merosining muhim qismi bo'lib, yosh bolalarda jismoniy, ijtimoiy va emotsional rivojlanishni rag'batlantiradi. Umumta'lim maktablarning 1-4-sinf o'quvchilari uchun bu o'yinlar nafaqat jismoniy faollikni oshiradi, balki milliy qadriyatlar, jamoaviy ish va o'zaro hurmatni o'rgatadi. Ushbu maqola o'qituvchilarga ushbu yosh guruhiga mos milliy va harakatli o'yinlarni o'rgatish bo'yicha amaliy yo'riqnoma taqdim etadi.

Milliy va harakatli o'yinlarning ahamiyati

1-4-sinf o'quvchilari faol harakat va o'yin orqali o'rganishga moyil bo'lib, bu yoshda jismoniy faollik ularning sog'lig'i va diqqat jamlanishi uchun juda muhimdir. Milliy o'yinlar, masalan, "Qo'g'irchoq o'yini" yoki "Toshbaqa yugurishi", bolalarda madaniy o'zlikni shakllantiradi. Harakatli o'yinlar esa motorika, muvozanat va jamoaviy ishlash ko'nikmalarini rivojlantiradi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, o'yin orqali ta'lim bolalarda ijobiy xulq-atvor va o'quv motivatsiyasini oshiradi.

O'yinlarni o'rgatish metodikasi

1. Rejalashtirish

- **Maqsadni aniqlash:** Jismoniy faollikni oshirish, jamoaviy ishlashni rivojlantirish yoki milliy an'analarni o'rgatish.
- **O'yin tanlash:** 1-4-sinf o'quvchilariga mos oddiy qoidali va qiziqarli o'yinlar tanlanadi. Masalan:
 - **"Qo'g'irchoq o'yini":** Bolalar doira shaklida turib, qo'shiq aytadi va harakatlar qiladi.
 - **"Toshbaqa yugurishi":** Bolalar guruhlariga bo'linib, xavfsiz masofada yugurishadi.

- **Resurslar:** O'yin uchun zarur jihozlar (to'p, arqon, rangli belgilovchilar) va xavfsiz maydon tayyorlanadi.

2. Tashkil qilish

- **Tayyorgarlik:** O'quvchilarga o'yin qoidalari oddiy tilda tushuntiriladi. Masalan, "Qo'g'irchoq o'yini"da qo'shiq matni oldindan o'rgatiladi.
- **Guruhlash:** 5-7 kishilik kichik guruhlar tuziladi, bu bolalarning faol ishtirokini ta'minlaydi.
- **Xavfsizlik:** O'yin maydoni to'siqlardan tozalanishi va jarohatlar oldi olinishi kerak.

3. O'rgatish jarayoni

- **Namoyish:** O'qituvchi o'yinni birinchi bo'lib ko'rsatadi yoki namunaviy guruh tashkil qilinadi.
- **Amaliyot:** Bolalar kichik guruhlarda o'yinni sinab ko'radi, o'qituvchi xatolarni tuzatadi.
- **Rag'batlantirish:** Har bir ishtirokchi ijobiy fikr-mulohaza va rag'bat bilan taqdirlanadi.

Amaliy misollar

1. **"Qo'g'irchoq o'yini":**
 - **Maqsad:** Ritm hissi va jamoaviy harakatlarni rivojlantirish.
 - **Qoidalar:** Bolalar doirada turib, "Qo'g'irchoq" qo'shig'ini aytadi va harakatlar qiladi.
 - **Foyda:** Motorika va ijtimoiy ko'nikmalarni oshiradi.
2. **"Toshbaqa yugurishi":**
 - **Maqsad:** Tezlik va muvozanatni rivojlantirish.
 - **Qoidalar:** Bolalar ikki guruhga bo'linib, belgilangan masofada yuguradi.
 - **Foyda:** Jismoniy chidamlilikni oshiradi.

Xulosa

Milliy va harakatli o'yinlar 1-4-sinf o'quvchilari uchun nafaqat jismoniy faollikni ta'minlaydi, balki ularni milliy qadriyatlar bilan yaqinlashtiradi. O'qituvchilar ushbu o'yinlarni muntazam ravishda darslarda qo'llash orqali bolalarning jismoniy va

ijtimoiy rivojlanishiga hissa qo'shadi. O'yinlarni muvaffaqiyatli o'rgatish uchun rejalashtirish, xavfsizlik va rag'batlantirish muhim ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbek xalq o'yinlari va sport turlari. (2020). Toshkent: O'zbekiston Milliy Ensiklopediyasi.
2. Xolmatov, M. (2022). Jismoniy tarbiya darslarida milliy o'yinlardan foydalanish. *Pedagogika jurnali*, 3(15), 45-50.
3. "O'zbek milliy o'yinlari va ularning tarbiyaviy ahamiyati". (2023). O'zbekiston ta'lim portali.
4. G'aniyev, S. (2021). Yosh bolalarda jismoniy faollikni rivojlantirish usullari. Denov: Institut nashriyoti.